

KARMEN TA' BONDI'

F.X. MANGION

Iltaqghu l-ewwel darba f'*Villa Bellini*, Katanja. Karmen kienet marret hemm ma' zijitha u t-tfal, biex ighaddu siegha li kellhom jistennew sakemm titlaq il-*corriera* ta' l-Etna li twassalhom f'*Nokoloži*. Marjo kien Kataniż: żaghżugh modern, b'kemm-xejn baffi, xaghru twil; mimli sahha u hajja, Ghall-ewwel Karmen qisitu f'tit tost, għax resaq ikellimha minghajr ma tatu wiċċ: kienet ħarsiet lejha għal darba tnejn, għax dehrilha li kienet ratu x'imkien qabel, u ħasset li kellha grazzja miegħu; imma xejn aktar.

"Int Maltija," qalilha wara li sellmilhom; "rajtek kemm-il darba meta kont ġejt maz-ziju u ma' oħrajn li kienu qed jagħmlu xi tkixxif f'Malta".

"Iva, niftakrek," wiegbet Karmen f'tit imfawra; u qaltli kif kienet tinsab Sqallija. Il-belt ta' *Nikoloži* hu kien jafha sewwa, u fis-sajf kien aktarx imur iqatta' xahar jew tnejn għand zijuh li kien joqghod hemm. Qallha wkoll li kellu jerga' jmur Malta f'*Ottubru*, biex jaqdi 'l zijuh f'xi xogħol ta' l-arkejoġija.

Wara bdew jiltaqghu, tista' tgħid kuljum, f'*Nikoloži*, u bdew jinhabbu. Wara, meta Marjo reġa' ġie Malta, qabeż sar-Rabat t'*Għawdex*, fejn sab lil Karmen tistennieh l-*Imġarr*. Kienu baqghu jiktbu lil xulxin; nies Karmen saru jafu b'Marjo, u kellhom seba' mitt sena biex jaraw x'hobż jiekol.

Karmen kienet iż-żghira f'familja ta' sebgha. Ommha kienet nisel Sqalli, u missierha ġej minn waħda mill-aqwa familji *Għawdxin*. Fuq tagħha, wiċċha mlewwen u delikat qisu hawha u għajnejha jleqqu b'qawwa ġewwinija, kienet tiġbed lil kulhadd u l-mimmi t'għajnejn niesha, li issa ma kienx baqgħalhom hliet. Izda huma kienu jafu wkoll li, bħal ma jgħidu l-*Ingliżi*, iż-żwieġ u t-tgħalliq jifasslu fis-smewwiet, u li l-ġenituri qajla jistgħu jbillu subgħajhom fil-platt li wliedhom ihejju. L-oħrajn kollha kienu żżewġu u marru joqogħdu mhux biss f'*Għawdex* u f'Malta, imma saħansitra fl-*Awstralja* u fil-*Kanada*. Meta Karmen giet Malta biex tingħalaq fil-kulegġ tat-tagħlim kelhom iġarrbu l-imrar tal-firda; issa, ittamaw, forsi, jekk tiżżewweġ lil Marjo, l-aktar tmur toqghod f'*Katanja*, mhux wisq bogħod minnhom, u qrib nies l-omm.

Lil nies Karmen Marjo għoġobhom mill-ewwel. Kien żaghżugh qalbu f'idejha, ippersunat u b'saħħtu, naturali u bil-għaqal. Il-familja t'oht omm Karmen liz-ziju ta' Marjo, il-Kavallier Gino Bruno, kienu

ġafuh sewwa: ma kienx għani imma raġel sewwa, studjuż u jgħaddiha tajjeb. Marjo kien temm l-istudji tiegħu l-Università u ha l-B.A., imma din is-sena kellhom jiġbruh għal-lieva, u ma setax jaqbad xogħol twil. Il-lieva Marjo għamilha fuq il-baħar, ma' l-*aeronautica*. Karmen u hu baqgħu jiktbu lil xulxin, u l-imħabba ta' bejniethom kibret u ssahhet; kull meta kien ikollu *leave* twil, kien jaqbeż qabża sa Għawdex, u n-nies saret tafu sewwa.

Meta temm iż-żmien tal-lieva, Marjo u Karmen tgharrsu; imma lilu graġu bħal hafna oħra: il-ħajra ta' l-istudju naqsitlu hafna wara l-lieva; hassu kiber u ried isib xogħol sod biex ifittex jiżżewweg; imma xogħol ma sabx, la fl-art u l-anqas fuq il-baħar.

Tnejn minn hut Karmen kienu siefru għall-Kanada, u huha Ġorġ kellu l-familja f'Edmonton, Alberta: kien iġhammar f'dar komda fi Triq 136, u kien iġhaddiha tajjeb hafna. Kien hu li ħajjar iż-żewġ għarajjes tagħna biex jibnu futur għalihom f'dan il-pajjiż kbir u għani. L-ewwel, minħabba l-liġijiet godda tal-Kanada dwar l-emigranti, marret Karmen li kellha 'l huha hemm; wara sitt xhur kien imbagħhad jista' jmur jilhaqha Marjo. Hekk ittamaw li ma jdumux ma jiżżewġu, u jwaqqfu d-dar tagħhom.

L-għarajjes, tul daż-żmien kollu, kellhom jitqanneb bil-ittri, li fihom kienu jferrgħu qalbhom magħsura mit-toqol tal-firda.

Karmen, fl-ewwel ġimgha tal-qasħda tagħha f'Edmonton, sabet impjieg bħala segretarja ta' l-Inġinier Ewlieni tal-Gvern. Kienet taqla' ġmielha, żgura li f'sitt xhur mhux biss tkun tista' tagħmilha ta' sponsor l-applikazzjoni ta' Marjo biex joqgħod fil-Kanada bħala żewġha, imma li jkollha biżżejjed biex tarma fejn iġhaddu l-ewwel ġimghat wara t-tieg.

Mal-familja ta' huha kienet kuntenta wisq: l-għaxxa tagħha tilgħab mat-tfal ta' huha, l-aktar ma' David, tifel ta' xi sentejn. Id-dar tagħhom kienet qiegħda fuq in-naħa ta' fuq tal-belt, u meta tmur fil-għodu l-uffiċċju, li kien fuq in-naħa t'isfel, kienet taqsam biċċa sewwa minn Edmonton. Kienet tghaddi minn fuq ix-xmara Saskaçċiwan, li anki hawn fil-bidu tagħha kienet wiesgħa sewwa; kienet tistagħneb bil-ħdura kullimkien issa fl-aħħar tas-sajf, bil-parks bla qies tal-belt, u l-kobor li jaqtagħlek nifsek tal-bini, bħas-City Hall fuq ix-xatt ta' fuq tax-xmara, il-qalba taċ-ċentru pubbliku tal-belt, u l-Università fi *Stratchoma* fin-naħa tan-nofsinar

Kienet kuntenta, imma ħsiebha dejjem f'Marjo, li f'pajjiżu ma setax isib xogħol ta' fejda. Il-ħsieb tal-ġenituri kien ikkiddha xi ftit ukoll, għalkemm kienet isserrah rasha għax tiftakar li hutha oħrajn kienu msiefra u mal-ġenituri kien fadlilhom biss ir-rabta ta' l-ittra kultant, tal-kartolina jew telegramm, u xi rigal...

Imma ż-żmien iġhaddi fuq kulhadd; u, wara għaxar xhur ta' korrispondenza, ta' proġetti u speranzi, fl-aħħar wasal iż-żmien li Marjo jġi l-Kanada. Għamej l-applikazzjoni, li giet milqugħa; u hejja ruħu biex jintefa' għat-tagħlim tal-Franċiż, li barra t-Taljan kien jafu sewwa.

Karmen kellha tiltaqa' miegħu fl-ajruport ta' Montreal, il-belt kbira fejn kienet hejjet l-appartament ċkeiken fejn kellhom joqogħdu sakemm jitleq flimkien biex iġhal'mu lit-tfal Eskimizi fir-raħal ta' Povungnituk, xi disa' mitt mil 'il bogħod minn Montreal, fuq il-kosta Artika tal-Bajja ta' Hudson

Bl-għajjnuna ta' xi hbieb, kienet sabet li hi u Marjo kellhom l-okkażjoni li jmorru jaħdmu u iġixu flimkien. Gorġ kien qal lil Karmen li avventura bħal dik tagħhom kienet tista' titlob sagriċċji kbar, imma Marjo u Karmen kienu għadhom żgħażaġħ mimlija hajja u entużiażmu, u harsu biss lejha bħala *challenge*. Il-*Commission Scolaire de Nouveau Quebec* laqgħet iż-żewġ żgħażaġħ avventurieri b'idejha miftuħa, u fl-aħħar ta' Gunju marru Kwibek biex jiffurmaw il-kuntratt. Kellhom jibdwew fl-1 ta' Settembru, imma fil-post riedu jkunu sat-18 ta' Awissu, biex jirrangaw l-iskola u d-dar u jaodu htiġijiet oħra Povungnituk kellhom imorru b'airuplan tal-passiġġieri.

Lil nieshom, qabel ma telqu lejn Povungnituk, baġħtulhom Karolina b'bust ta' tifel zġhir Eskimiz — wiċċ dahkani, xaġhar iswed, cisu ta' pjumin, hierieg minn taħt skuffja ta' fer ab'ad — "iċ-ċkeiken Karibu", jew *Ah-tik*, kif iseiħulu shabu. L-artista Kanadiża, Audrey Young Opper tassew irnexxielha taqla' l-hajja u l-hena ta' l-għajnejn suwed, jilmaw bħal dawl hierieg minn kristall tas-silġ! Tabilhaqq ji l-entużiażmu li kellhom, l-aktar f'dawk il-ġranet ta' Montreal, f'dawk il-jiem ta' estasi wara firda ta' sena, m'hemmxi kliem li jista' jfissir-hom.

Montreal tassew belt mill-akbar u mill-isbaħ. Qattgħu l-ġimġaħ li kien fadlilhom hawn, f'dan iċ-ċentru ta' kummerċ, f'din il-belt kbira u għanja tal-Kanada, iduru minn triq għal oħra, jinvistaw knejjes u palazzi. Kielu f'ristoranti f'kull kwartier tal-belt; dahlu fil-palk sabih li hemm fuq *Mount Royal*, li minnu l-belt hadet isimha: harsu taħthom u raw kif Montreal qiegħda fuq gżira, fejn ix-xmara Ottawa tferragħ l-ilmiġiet tagħha f'dik ta' San Lawrenz; raw il-port, issa fis-saif, miżgħud bil-vapuri; u, meta qasmu l-piazza, *Place d'Armes*, u raw l-istatwa li tfakkar lil *Maisonneuve*, fundatur ta' Montreal, hasbu kemm kien għazel tajieb il-post fejn jibni l-belt li kellha tkun il-qalb tal-Kanada kollha. Raw l-istazzjon kbir tal-ferrovija u l-kwartieri industrijali u l-Università Franċiża. 'L isfel mill-*Place d'Armes* waqfu jaraw il-knisja gotika ta' *Notre Dame*, u fi Pjazza Dominion

dahlu fil-katidral kattolku ta' San Ġakbu li, skond Marjo, kien replika tassew fidila ta' San Pietru ta' Ruma, imma biss nofsu fid-daqs.

Qalb il-folol ta' kull ġens u ta' kull twemmin, l-aktar Franciżi, Inġliżi, Amerikani u Taljani, l-gharajjes taghna ntilfu, u daqu l-hena tal-ġenna. Xogħol hawn Marjo kien isib żgur, anki bhala għalliem; u, meta xi hbieb issuggerewlhom l-avventura li jmorru jgħallmu fil-qieragh tan-nord, f'wiehed mir-rhula Eskimiżi fuq il-Bajja ta' Hudson, hatfu ċ-ċans, tista' tghid, mill-ewwel. Kienu mhejjija jagħmlu kollox, basta ma jinfirdux.

Il-ġurnata tat-18 t'Awissu waslet, u rikbu l-ajruplan kbir tal-passiġġieri li kien se jittajjar minn fuq il-Bajja ta' Hudson għall-Alaska, u jieqaf ftit 'il bogħod minn Povungnituk.

Kienet għodwa kemm-xein imsahha meta telqu mill-ajruport ta' Montreal biex jaqsmu l-witat immensi mifruxa sal-Bajja ta' Hudson, bix-xmajjar u l-ghadajjar taghhom, l-ewwel artijiet maħduma u msagġra 'l hawn u 'l hinn, imbagħad miksiija boskijiet ta' siġar għoljin u wieqfa, u wara blat gheri u bla nies.

Meta niżel l-ajruplan, u lil Marjo u Karmen għaġġluhom f'tinda ta' l-ajruport, mill-ewwel indunaw bid-differenza kbira fil-klima. Il-ksieh, avolja kienu lebsin l-ohxon, bil-kowtijiet u nċerati u *mufflers*, kien ixoqq il-ghadam. X'hin telqu minn Montreal, għall-hin tad-disgħa ta' filgħodu, kienet nieżla xita bil-qliel, issa l-ajru kien issaffa, u x-xemx kienet tidher 'l isfel fuq l-orizzont, għalkemm kien għadu nofs-inhar. Wara saru jafu li x-xemx f'dawn il-postijiet tan-nord qatt ma toghla wisq, għalkemm tista' tibqa' fis-sema għal żmien twil. Dak in-nhar baqgħu jarawha sa l-ghaxra ta' bil-lejl. Imnalla li kienu libsu l-buts, għax kellhom iċafalsu hafna fl-ilma kullimkien sakemm waslu qalb il-qabda għerejjex imxerreda 'l hawn u 'l hemm li kienu jagħmlu r-rahal ta' Povungnituk.

Żewġ Esklimiżi, raġel u mara, hađuhom mill-ewwel l-iskola — kamra kbira bil-hitan tal-ġebel qisu tas-sejjeħ imma mirfud tajjeħ bit-tajn, u bis-saqaf ta' l-injam, u ġlud ta' l-animali u għadam, kamra li minnha tghaddi għal oħra ftit iżgħar li sservi bhala *living-room*, u oħra wisq iċken b'zewġ sodod u xi għamara hafifa ta' kamra tas-sodda. Il-*living-room* kienet taqđihom bhala kamra ta' l-ikel u kċina wkoll. Il-bini kollu kien nofsu spronfondat go l-art, imma xott u kenni, għalkemm anki issa, f'Awissu, fil-kamra ta' l-ikel kienet tidher il-bieqja kbira tal-ġebel mimlija żeit bi ftejjel kbar imkebbssa, taħt sneċi ta' ċumnija.

Il-kamra ta' l-iskola kienet mghammra b'imwejjed u siġġijiet ta' kull daqs, żewġ blakbords, wiehed tal-hajt u l-iehor fuq kavallett, żewġ skrivaniġi, libreriji mimlija kotba, armajri, mapep u stampi. Il-

kmamar l-ohra wkoll kien fihom kulma jinhtieg: Marjo u Karmen sabu anki *tape-recorder* jahdem bil-batteriji, *gramophone*, u provviżjon ta' ikel fil-landi.

Wiehed bil-kemm jista' jisthajjel, minghajr ma jara b'ghajnejh, il-progres li sar fl-aħħar ghoxrin sena, u wkoll fl-aħħar ghaxar snin, f'dawn l-imkinijiet imbieghda, l-aktar minhabba t-trasport ta' l-ajru. Hafna għadhom jahsbu fil-Kanada tan-nord bhala art kiesha u gherija fejn in-nies titqanzah biex iddabbar x'tiekol. Xe'n affattu! Tassew li, fit-tramuntana tal-paiiż, ix-xtiewi huma wisq aktar kiesha minn postijiet ohra tad-dinja fl-istess latitudni imma kull min ighaddi xitwa fil-Kanada jinduna kemm d-djar huma mghammra biex jilqghu l-ksieh. Imbagħad, f'Povungnituk, Marjo u Karmen kienu jistagħħbu bil-klima niexfa li żżommok f'siktet u dejjem ħieni. Forsi għalhekk l-Eskimiżi dejjem ferrieħa, u jidhku aktar f'gimgha milli nies ohra f'sena! Dari l-Eskimiżi kienu jaraw in-nies il-bojod biss fiċ-ċentri tan-negozju tal-Kumpanija tal-Bajja ta' Hudson fejn kienu jmorru biex ibiegħu l-ġlud tal-foki, ta' xi ors abiad, u ta' annimali ohra: illum saru haġa wahda mal-bqija tal-Kanada bir-raġju. bil-posta bl-airu li taslilhom mill-anoas darba fil-gimgha, u bl-ajruplani li jgibu tobba, medċini u htigijiet oħrajn.

It-tagħrif fqir u antikwat li għadna nsibu fuq l-Eskimiżi fil-kotba tal-ġeografija — li l-Eskimiżi jghixu fl-iglu fix-xitwa u jghaddu haifa ftit aħjar minn dik ta' l-annimali li joqtlu — m'għadux minnu! Hafna Eskimiżi għandhom skejien bil-mutur, *motor-boats*, barra mill-kajak jew kenur ta' wiehed, u barra l-umjak jew ċattra kbira tat-trasport. L-iglu jagħmluh it-tfal biex jilagħbu, jew il-kaċċaturi meta jkollhom jorqdu bogħod mid-dar fil-partiti ta' kaċċa fix-xitwa.

Mario u Karmen qattghu l-bajja ta' Awissu jagħtu daqqa t'id l-iskola u l-kmamar tagħhom: il-*Commission Scolaire* kienet bagħtet xi kotba, *teaching-aids*, u stoks ta' l-iskola, u huma ma damux ma qiegħdu kollox f'nostu bl-għainuna tal-nurtinara u ta' xi tfal Eskimiżi li kienu jafu kemm bil-Franċiż u bl-Ingliż. Daru, mar-raħal u ltaqghu ma' hafna mill-ġenituri: sabuqom qalbhom f'idejhom, ferrieħa u jagħmlu hbieb malair. Ma damux ma bdew jilbsu bħalhom: aliezet u ġgieget tas-*sealskin* jew tal-ġild tal-karibù meħitutin u ddisinjati bil-għadal kollu minn nisa ta' hemm. Sabu li l-Eskimiżi, irġiel u nisa, dejjem sejin: l-irġiel imorru jistadu jew għall-kaċċa ta' l-annimali u t-tair, jiehdu hsieb imriehel ta' karibù, jew inaqqxu fl-għadam u l-in'am; in-nisa f'darhom isairu, iħitu l-hweieġ, iżommu d-dar nadifa u iħedu hsieb it-tfal. Fis-sajf l-Eskimiżi aktarx joogħdu f'tined tal-ġlud li huma jseihu tupik, waqt li rġiel u subien imorru jistadu fil-kajak fuq il-baħar tal-qrib.

Fl-1 ta' Settembru bdiet l-iskola. Daqs erbghin tifel u tifla bejn il-homes snin u l-erbatax dehru puntwali, sellmu, u marru joqogħdu f'posthom. Marjo u Karmen kellhom il-listi tat-tagħrif koilu meħtieg mogħtija lilhom mill-Kummissjoni Franċiża, u malajr qabdu jduru magħhom u jkeilmuhom bl-Ingliż u bil-Franċiż. Il-ġodda, min-barra xi kelmiet l hawn u 'l hinn, ma kenux jafu jlissnu, u l-ghalliema tagħna tawhom xi gugarelli biex jilaghbu bihom; il-kbar mill-ewwel qabdu l-kotba u l-pitazz, u bdew jahdmu, igibu x-xogħol biex juru x'ghamlu, ihollu xi diffikultà, jew jitolbu xogħol ġdid.

Marjo u Karmen stagħġbu bl-ordni u x-xejra tal-galbu tagħhom, bl-indafa persunali, bl-ilbies pulit (xejn mit-tqattigh ta' taliaba li juru xi stampi f'kotba qodma :) u l-manjieri helwa u l-herqa ghax-xogħol. L-ghalliema tagħna mill-ewwel indunaw li x-xogħol tagħnom ta' kuljum ma' tfal bhal dawn ma kienx fih toqol u tbatija imma kien mimli interess u gost.

It-tfal kienu jiġu fid-9.00 a.m. u jitilqu fit-3.00 ta' wara nofs in-nhar b'waqfa ta' xi siegħa għall-ikel u mistrieh. Barra l-purtinara ta' l-iskola li kienet hemm tista' tghid il-ġurnata kollha imma torqod għand niesha, kienet tiġi mara onra biex tghinha fil-hin ta' l-ikel, im-sajjar kif imiss u mhux nej, bhal ma kienu forsi jikluh nieshom hamsin sena ilu. L-Indjani l-Homor kienu sejhu 'l dawn in-nies Eskimiżi, biex juru li kienu jieklu laham nej; huma jsejġu lilhom infushom *Innu-witi*, jiġifieri bnedmin, ghax jagħharfu d-dinjità tal-bniedem. X'uhud huma Kattoliċi, ghalkemm il-kotra jharsu fuq in-Natura ta' madwarhom bhal mahkuma mill-ispirti, u fost dawn iqisu lil Torngaksvak bhala l-aqwa wiehed, Jagħharfu wkoll lill-alla tal-baħar, Sedna, li taħkem fuq il-foki u l-baleni. Għalihom id-dinja kollha iriġuha qawwiet li kontrihom il-bniedem ma jista' jagħmel xejn: ix-Xaman biss, jiġifieri s-saħħar, bil-kliem imhawwad tiegħu jahsbu li għandu s-setgħa li jhabbatha magħhom.

Marjo u Karmen kellhom mhux biss id-dmir li jgħallmu binhar lit-tfal, imma wkoll jagħtu lezzjonijiet filghaxija lill-ftit kbar li kienu jixtiequ jitgħallmu. Il-ġens Eskimiż huwa wiehed li jhobb l-arti, l-aktar il-mużka u d-drama, u xi granet fil-ġimġha l-iskola kienet isservi għal dawn l-ghanjiet. Lill-ghalliema kienu ta' sikwit jistednuhom għal xi tiegħ jew festa ta' twelid ġdid, u f'dawn il-festi qaba u ħbieb kienu jiġu — bla xejn stedini — u jixxalaw mal-familji: xi drabi erbghin u hamsin ruh kienu jingemgħu f'għarix wiehed jieklu, jizfnu u jiddevertu. Fix-xitwa lil Marjo kemm-il dabra hađuh magħhom għall-kaċċa ta' l-annimali jew għas-sajd, u għallmuh juża l-iskejts u l-kajak, u jsuq is-slitta miġbuda mill-karibù.

Ix-xitwa, bil-granet qosra tagħha — f'Jannar ix-xemx ma kenitx

titla' qabel l-10.30 a.m. u kienet tinzel qabel is-saghtejn! u l-bard ixoqq il-ghadam, kien l-isbah stagun, iż-żmien tas-sajd u l-kaċċa l-kbar, meta l-fer ta' l-annimali jkun l-ehxen u l-isbah; fis-sajf l-art kienet titghatta b'haxix ohxon u fjuri mlewna, u x-xemx f'Lulju kienet iddum fis-sema, għalkemm qatt wisq fil-gholi, għal fuq l-ghoxrin siegħa: b'dankollu għall-Eskimiżi ma kienx stagun biežel is-sajf: it-temp kien iġib il-lanja ta' nghan, u sakemm idum mahlul is-silġ tai-wiċċ, fuq l-art ftit u xejn kienu jistgħu jimxu. Ir-rebbiegħa, meta s-silġ jibda jinhall u jimla kullimkien għadajjar u ċafliis kien bil-wisq l-agħar stagun.

Qatt, tista' tgħid, ma kellhom granet ta' dwejjaq l-gharajjes tagħna: il-kumpanija ta' xulxin, l-imhabba ta' bejniethom, il-hbiberija sinċera u r-rispett ta' l-Eskimiżi, l-istudju, ir-radju u attivitajiet ohra kienu iżommuhom hienja għall-aħħar. F'Diċembru, Karmen indunat li saret tqila, u l-ferh tagħha meta kitbet lill-familja ta' Gorġ f'Edmonton u lil dawk ta' Marjo u tagħha kien tassew bla qies.

Il-kuntratt li kellhom mal-*Commission Scolaire* kien għal sena; u għalkemm f'Povungnituk kienu kuntenti hafna, il-familja ta' Gorġ u nieshom kollha tawhom parir li ahjar jersqu lejn l-ibliet — Kwibek, Montreal, jew Edmonton, fejn hemm sptarijiet u kumditajiet meħtieġa. Issa li kien għamel in-'novizzjat' tiegħu, Marjo seta', bla tfixkil, jagħmel transfer, jew japplika għal post iehor, u malajr aċċettawh biex iġhallett it-Taljan f'wahda mill-iskejjel sekondarji ta' Montreal, u kien ferhan se jtir.

Meta għalqu l-iskola fl-aħħar ta' Lulju, u sellmu t-tfal u l-hbieb Eskimiżi, għabru l-ftit hwejjeg personali tagħhom, u qabdu l-ajruplan għal Montreal, il-belt kbira fejn kienu għaddew il-*honeymoon* tagħhom, u għexu l-aqwa granet ta' hajjithom. Hawn kellhom tifel il-gmiel tiegħu, Pierre, li warajh it-tnejn kienu mitlufa.

Għand Gorġ marru jqattgħu l-vaganzi tas-sajf meta Pierre kellu sentejn. Karmen hadet lil Marjo fil-postijiet li dik il-belt fiha x'tara, fil-kampanja immensa thaddar u l-oqsma kbar li Gorġ kellu x'jaqsam magħhom fix-xogħol tiegħu bhala skrivan ewlieni ta' Ditta f'Edmonton. Baqgħu sejrjn sa fuq ix-xtut ta' l-ghadira magħrufa Louise fuq ix-xaqliba tal-lvant tal-Muntanji Rockies; u kien hawn, huma u jħarsu lejn il-glacier bla qies ta' Victoria, li għamlu l-hsieb li jiġu jżuru l-familji tagħhom f'Għawdex u Sqallija s-sajf ta' wara, jekk ikunu faddlu biżżejjed, u ma jinqala' xejn.